

LAKIALOITE 51/2009 vp

Laki isyyslain 22 ja 34 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan avioliittoon perustuvan isyysolettaman nykyaikaistamista siten, että kanteen tosiasiallisen biologisen isän isyyden vahvistamiseksi voisi nostaa äidin, aviomiehen ja lapsen lisäksi kunnallinen lastenvalvoja. Tällä hetkellä lapsi voi nostaa kanteen 15 vuotta täytettyään, mutta käytännössä oikeus on näennäinen, sillä yleensä yhteyttä biologiseen isään

ei koskaan pääse muodostumaan. Siksi lakimuutos on tarpeellinen myös lapsen edun näkökulmasta. Käytännössä menettelyllä turvattaisiin biologisen isän oikeus tunnustaa isyytensä myös sellaisissa tapauksissa, joissa lapsen äiti on tahollaan avioliitossa ja vastustaa aviomiehensä kanssa isyyden selvittämistä.

ALOITTEEN PERUSTELUT

Isyyslain (700/1975) mukaan avioliiton aikana syntyneen lapsen isä on aviomies. Mikäli avioliiton aikana syntyneen lapsen biologinen isä on joku muu kuin aviomies, voidaan aviomiehen isyys kumota tunnustamisella, jonka äiti ja aviomies hyväksyvät.

Aviomiehen isyys on kumottu, kun toinen mies on tunnustanut isyytensä ja maistraatti on hyväksynyt tunnustamisen (isyyslain 2 §, 351/1980).

Tuomioistuimen on kanteen johdosta vahvistettava, ettei aviomies ole 2 §:ssä tarkoitetun lapsen isä, jos on selvitetty, että äiti on ollut sukupuoliyhdyntä toisen miehen kanssa tai äidin hedelmöittämiseen on käytetty toisen miehen siittiöitä, ja on pidettävä todistettuna, että lapsi on silloin siitetty, taikka jos lapsen periytyvien ominaisuuksien tai muun erityisen seikan

perusteella muutoin voidaan pitää todistettuna, ettei mies ole lapsen isä (isyyslain 34.1 §, 1238/2006). Isyyden kumoamista koskevan kanteen voi nostaa aviomies, äiti tai lapsi.

Isyyslain 22 §:n 2 momentin ja 34 §:n 4 momentin muuttaminen. Lakialoitteessa esitetään isyyslain avioliittoon perustuvan isyysolettaman muuttamista siten, että kunnallisella lastenvalvojalla olisi oikeus erityisen perustelluista syistä nostaa biologisen isän isyyden vahvistamista koskeva kanne. Lastenvalvoja voisi ryhtyä toimiin tilanteessa, jossa muu kuin aviomies ilmoittaisi perustellun halunsa tunnustaa isyytensä avioliitossa olevan naisen lapseen. Mikäli lastenvalvoja katsoo, ettei miehen biologista isyyttä voida pitää poissuljettuna, hän voisi aloittaa isyyden selvittämisen samoin kuin laki

määrää naimattomien naisten lasten osalta. Päätöksessään kanteen nostamisesta lastenvalvojan tulisi arvioida tilanteeseen liittyviä olosuhteita. Kanteen nostamista puoltavia tekijöitä voisivat olla esimerkiksi jo vireille pantu avioero ja uuden parisuhteen kesto ja vakiintuneisuus, esimerkiksi avioliitto.

Avioliiton ulkopuolella syntyvän lapsen osalta isyyslaissa määrätään, että isyyden selvittämisestä huolehtii äidin kotikunnan lastenvalvoja (isyyslain 6 §). Tarvittaessa ja asianomaisten suostumuksella lastenvalvoja voi selvittää isyyttä myös oikeusgeneettisin tutkimuksin. Äidin vastustaessa isyyden selvittämistä on isällä vuosi aikaa nostaa isyyden vahvistamiskanne, joka velvoittaa oikeusgeneettisiin isyystutkimuksiin.

Lakialoitteen mukaan äidin tai aviomiehen vastustaessa isyyden selvittämistä ja vahvistamista lastenvalvoja voisi tarvittaessa nostaa isyyden vahvistamiskanteen. Tällöin oikeusgeneettiset tutkimukset tehtäisiin oikeuden määräyksestä ja isyys vahvistettaisiin tulosten perusteella. Aviomiehen isyys kumoutuisi biologisen isän isyyden vahvistamisen jälkeen. Kuten naimattomien naisten kohdalla, äidillä olisi edelleen oikeus keskeyttää isyyden selvittäminen sellaisissa tapauksissa, joissa lastenvalvojan arvion mukaan tähän on erityisen painava syy. Näin luodaan turvaa tapauksissa, joissa lapsi on syntynyt esimerkiksi raiskauksen seurauksena.

Lakialoitteen mukainen muutos asettaisi miehet ja naiset samanarvoiseen asemaan lain edessä. Tällä hetkellä nainen, joka tulee raskaaksi tahollaan avioliitossa olevasta miehestä, on oikeutettu vaatimaan oikeusgeneettistä tutkimusta isyyden selvittämiseksi. Miehen, joka saattaa avioliittonsa ulkopuolella naisen raskaaksi, perhe-elämä ei siis ole erikseen suojattu, vaan avioliiton ulkopuolinen henkilö voi siihen puuttua. Nykylaki asettaa näin ihmiset eriarvoiseen asemaan sukupuolesta riippuen.

Lakialoitteen tarkoitus ei ole heikentää sosiaalisen isän asemaa. Sosiaalinen vanhemmuus on keskeinen osa perheiden arkea ja moninaisuutta. Biologisen isän isyyden vahvistaminen ei

vähennä lapsen sosiaalisen isän merkitystä. Isyyden vahvistamisen jälkeen aloitettavissa tapaamisoikeutta, huoltoa ja elatusta koskevilla neuvotteluissa tulee tosiasiallisen tilanteen mukaisesti tukea sosiaalisen isän asemaa. Kuten muissakin vastaavissa tapauksissa, sosiaalisella isällä olisi myös mahdollisuus hakea tarvittaessa oheishuoltajuutta ja adoptoida lapsi tämän täytettyä 18 vuotta, mikäli lapsi näin haluaa. Sosiaalinen vanhemmuus toteutuu nykyiselläänkin pääsääntöisesti siten, että lapsella on olemassa myös biologiset vanhemmat tai vähintäänkin tieto heidän henkilöllisyydestään.

Isyyslain lähtökohtana pitäisi olla, että lapsen isäksi vahvistetaan hänen tosiasiallinen biologinen isänsä. Isyyden selvittäminen on lähes poikkeuksetta lapsen edun mukaista. Isyyden vahvistamisen myötä lapsi saa tietää alkuperänsä ja tapaamisoikeuden kautta mahdollisuuden muodostaa kiintymyssuhteen isäänsä. Lisäksi hän saa esimerkiksi perintöoikeuden isään ja isän puoleiseen sukuun sekä oikeuden saada eläkettä, jos isä kuolee ennen kuin lapsi täyttää 18 vuotta. Biologisen isän selvittämisellä voidaan myös suojella lasta isyyden riitauttamiselta myöhemmin esimerkiksi tilanteessa, jossa äidin ja aviomiehen parisuhde päättyy. Isyyden vahvistamisen jälkeen isällä on puolestaan oikeus tavata lastaan ja hän on velvollinen osallistumaan lapsen elatukseen.

Lapsen oikeus saada tietää syntyperänsä on YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen tärkeä periaate. Oikeus tietää vanhempansa on lapsen oikeus, joka tulee toteuttaa yleissopimuksen mukaan, "mikäli se on mahdollista". "Mikäli mahdollista" -ehto täyttyy, kun lapsen biologinen isä haluaa tunnustaa isyytensä. Myös esimerkiksi hedelmöityshoidoista annetussa laissa 1237/2006 määritellään, että luovutetuista sukusoluista syntyneillä lapsilla on oikeus saada tietää luovuttajan henkilöllisyys. Katsomme, että lapsen oikeus tietää alkuperänsä ja biologisen isän oikeus vahvistaa isyytensä ovat sellaisia perusoikeuksia, joita ei ole syytä rajoittaa sosiaalisen vanhemman edun nimissä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

isyyslain 22 ja 34 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 5 päivänä syyskuuta 1975 annetun isyyslain (700/1975) 22 §:n 2 momentti ja 34 §:n 4 momentti,
sellaisina kuin ne ovat, 22 §:n 2 momentti laissa 959/2006 ja 34 §:n 4 momentti laissa 1238/2006, seuraavasti:

22 §

Kanneoikeus

Miehellä on oikeus ajaa isyyden vahvistamista koskevaa kannetta, jos maistraatti ei ole hyväksynyt tunnustamista 20 §:n 3 momentin 2 kohdassa mainitusta syystä. Kanne on nostettava vuoden kuluessa siitä päivästä, jona mies on saanut tiedon maistraatin päätöksestä. Jos tunnustaminen koskee 2 §:ssä tarkoitettua lasta, on kanneoikeus lastenvalvojalla.

34 §

Isyyden kumoamisen perusteet

Aviomiehen isyys on kumottu, kun toinen mies on 15 §:n 1 momentissa säädetyin tavoin tunnustanut isyytensä ja maistraatti on hyväksynyt tunnustamisen tai oikeus on vahvistanut isyyden.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 29 päivänä toukokuuta 2009

Kari Uotila /vas
Petri Salo /kok
Håkan Nordman /r
Jukka Gustafsson /sd
Matti Kauppila /vas
Matti Saarinen /sd
Juha Hakola /kok
Lauri Kähkönen /sd
Ben Zyskowitz /kok
Eero Akaan-Penttilä /kok
Pekka Vilkuna /kesk
Timo Heinonen /kok
Jouko Skinnari /sd

Arto Satonen /kok
Marko Asell /sd
Jyrki Yrttiaho /vas
Merja Kyllönen /vas
Paavo Arhinmäki /vas
Annika Lapintie /vas
Tommy Tabermann /sd
Tarja Tallqvist /kd
Päivi Räsänen /kd
Johanna Karimäki /vihr
Jari Larikka /kok
Jukka Mäkelä /kok
Reijo Paajanen /kok

LA 51/2009 vp — Kari Uotila /vas ym.

Sari Palm /kd
Tero Rönni /sd
Pertti Salovaara /kesk
Tuomo Puumala /kesk
Leena Rauhala /kd
Ville Niinistö /vihr
Minna Sirnö /vas
Kari Kärkkäinen /kd
Harri Jaskari /kok
Aila Paloniemi /kesk
Matti Kangas /vas
Oiva Kaltiokumpu /kesk
Heli Paasio /sd
Antti Vuolanne /sd
Esko-Juhani Tennilä /vas
Pentti Tiusanen /vas
Heikki A. Ollila /kok
Leena Harkimo /kok
Veijo Puhjo /vas
Sirpa Paatero /sd
Lauri Oinonen /kesk

Klaus Pentti /kesk
Matti Ahde /sd
Ilkka Kanerva /kok
Juha Mieto /kesk
Juha Korkea-aho /kesk
Jari Leppä /kesk
Heli Järvinen /vihr
Outi Alanko-Kahiluoto /vihr
Oras Tynkkynen /vihr
Reijo Kallio /sd
Risto Autio /kesk
Mikko Kuoppa /vas
Bjarne Kallis /kd
Elisabeth Naucclér /r
Eero Heinäluoma /sd
Pekka Haavisto /vihr
Anneli Kiljunen /sd
Johannes Koskinen /sd
Timo Kaunisto /kesk
Sanna Lauslahti /kok
Pia Viitanen /sd